

Sanja Vrcić Mataija

OBILJEŽAVANJE 100. GODIŠNJICE OBRAZOVANJA UČITELJA U GOSPIĆU

Baštineći najbolje vrijednosti svih koji su ulagali u stjecanje prepoznatljivog identiteta učiteljskog studija u Gospiću, Odjel za nastavničke studije u Gospiću u 2019. godini nizom je raznolikih aktivnosti te u suradnji s brojnim kulturnim i obrazovnim ustanovama u lokalnoj sredini, na nacionalnoj i međunarodnoj razini, obilježio znakovitu obljetnicu obrazovanja učitelja u Lici. Kao središnji događaj posvećen znanstvenom promišljanju učiteljskog poziva, 24. i 25. svibnja 2019. godine održani 6. Dani Šime i Ante Starčevića, znanstveno-stručni skup s međunarodnim sudjelovanjem, pod nazivom *Učitelj – između tradicije*, kojim je obilježena 100. obljetnica učiteljskog obrazovanja u Gospiću i Lici. Skup se održao pod visokim pokroviteljstvom predsjednice Republike Hrvatske, gospođe Kolinde Grabar Kitarović. Svečano otvorenje skupa održalo se 24. svibnja u dvorani Pučkog otvorenog učilišta Dr. Ante Starčević. Na otvorenju skupa, na kojemu je bila nazočna rektorica Sveučilišta prof. dr. sc. Dijana Vican, bili su predstavnici učiteljskih fakulteta s drugih hrvatskih sveučilišta u Hrvatskoj, profesori inozemnih fakulteta, ravnatelji i predstavnici institucija iz područja odgoja i obrazovanja, znanosti, kulture, županijske i gradske samouprave i gospodarstva, predstavnici drugih ustanova kao i profesori i studenti Odjela za nastavničke studije u Gospiću. Prigodne govore održali su pročelnica Odjela doc. dr. sc. Sanja Vrcić-Mataija koja je kroz povijesni pregled obrazovanja učitelja u Gospiću naglasila važnost održavanja učiteljske tradicije u Gospiću, potom biskup Gospičko-senjske biskupije monsinjor Zdenko Križić, župan Ličko-senjske županije gospodin Darko Milinović te rektorica Sveučilišta, profesorica dr. sc. Dijana Vican, koja je istaknula odgovornost učiteljskog poziva te izrazila svoju neupitnu podršku Odjelu za nastavničke studije u nastojanjima za očuvanjem baštinskih vrijednosti stogodišnje učiteljske tradicije u Lici.

Svečanost otvorenja skupa uveličao je svojim nastupom studentski pjevački zbor *Degenija*, pod vodstvom zborovođe, profesora Tvrtka Sarića. Izveli su skladbe *Lička suita* Ivana Brkanovića te *Kad igra kolo* Borisa Papandopula.

Nakon otvorenja skupa, održana su tri plenarna izlaganja koja su temi učiteljskog poziva pristupili s povijesno-pedagoškog, umjetničkog i filološkog motrišta.

Prvo je plenarno izlaganje o povijesti učiteljskog obrazovanja u Hrvatskoj izložila dr. sc. Štefka Batinić, ravnateljica Hrvatskog školskog muzeja, pod nazivom *Od školnika do magistra primarnog obrazovanja: povijesni pregled razvoja učiteljskog obrazovanja u Hrvatskoj*. Dr. sc. Jerneja Herzog, doktorica pedagoških znanosti, zaposlena na Odsjeku za likovnu umjetnost Pedagoškog fakulteta Sveučilišta u Mariboru, izložila je drugo plenarno izlaganje pod nazivom *Likovna umjetnost kao poticaj za suvremene strategije poučavanja*. Prof. dr. sc. Ante Bežen, umirovljeni profesor Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, koji je osobno i profesionalno vezan uz povijesni put učiteljskog obrazovanja u Gospiću, posljednji je izložio svoje predavanje pod nazivom *Identitet učiteljskog zanimanja*.

Istoga je dana, u 13.00, bio organiziran posjet Muzeju Like Gospić koji je ugoštio prigodnu izložbu pod nazivom *Učiteljice i učitelji u Hrvatskoj (1849-2009.)* Hrvatskog školskog muzeja, čije su autorice muzejska savjetnica Sonja Gaćina Škalamera i dr. sc. Štefka Batinić, ravnateljica Hrvatskog školskog muzeja. Odjel je za nastavničke studije u Gospiću kroz cijelu 2019. godinu nizom raznolikih aktivnosti obilježavao 100. rođendan učitelja u Gospiću, nastavljajući suradnju s kulturnim, obrazovnim, znanstvenim ustanovama. Muzej Like pod vodstvom ravnateljice dr. sc. Tatjane Kolak, rado je prihvatio poziv na proslavu 100. rođendana gospićkog učitelja ugošćavanjem prigodne izložbe koja je otvorena 18. svibnja 2019. na Međunarodni dan muzeja.

U 14.15 sati na Odjelu za nastavničke studije u Gospiću otvorena je izložba Državnog arhiva u Gospiću pod nazivom *100 godina obrazovanja učitelja u Gospiću*. Izložba donosi dokumentirani povijesni pregled razvoja učiteljskog obrazovanja u Gospiću, od 18. kolovoza 1919. godine kada je otvorena Državna učiteljska škola za mušku i žensku mladež, do 2019. godine. Autorice su izložbe, viša arhivistica Katarina Mataija i arhivistica Marija Fajdić, na otvorenju izložbe istaknule metodologiju rada u pripremi i nastanku izložbe. Izloženo je arhivsko gradivo Državnog arhiva u Gospiću, Hrvatskog školskog muzeja iz Zagreba, fotografije Odjela za nastavničke studije u Gospiću i Muzeja Like Gospić, privatne fotografije, potom isjecci starih gospićkih novina i glasila koji opisuju identitet gospićke učiteljske škole, Pedagoške akademije, njezinih pravnih sljednica i današnjeg Odjela za nastavničke studije. Na izložbi je postavljeno 230 fotografija i raznih dokumenata koji u kronološkom nizu svjedoče o radu škole, učenika, studenata i profesora. Cjelovitosti izložbe doprinio je i dvojezični katalog čiji su tekst *Tragovima obrazovanja učitelja u Gospiću* napisale Sanja Vrcić-Mataija i Vesna Grahovac-Pražić. Izložbu je otvorila zamjenica gradonačelnika grada Gospića gospođa Kristina

Prša, dipl. učiteljica, bivša studentica učiteljskog fakulteta u Gospiću. Otvorenje izložbe bilo je upotpunjeno glazbenim nastupom studenata Odjela pod vodstvom mentorice dr. sc. Ines Cvitković Kalanjoš.

Kako je povijest obrazovanja učitelja u Gospiću neraskidivo povezana s poviješću osnovnog školstva u Lici, u prostorijama Odjela za nastavničke studije postavljena je i izložba *Blago iz školske škrinjice* Državnog arhiva u Gospiću. Ova izložba slikom i dokumentima donosi povijest osnovnog školstva na području Like. Riječ je o osnovnim školama u Gospiću, Otočcu, Perušiću, Karlobagu, Pazarištu, Kosinju, Korenici i Donjem Lapcu.

U poslijepodnevnim satima na Odjelu za nastavničke studije u Gospiću uslijedio je rad po sesijama na kojima su raznolike teme izložila 73 izlagača iz zemlje i inozemstva. Službeni jezici skupa bili su hrvatski i engleski. Izlaganje se odvijalo u četiri tematske cjeline: Interdisciplinarnost na učiteljskom studiju i odgojno-obrazovnoj praksi, Humanistička motrišta učiteljskog poziva, Poučavanje prirodoslovlja u svjetlu/kontekstu globalnih promjena i Kompetentnost suvremenog učitelja/nastavnika.

U sesijama o interdisciplinarnosti na učiteljskom studiju i odgojno-obrazovnoj praksi promišljalo se o metodama rada, suradnji i povezivanju nastavnih projekata na učiteljskom studiju sa znanstvenim-umjetničkim aktivnostima nastavnika, otvarajući prostor za sve vrste umjetničkih istraživanja i različite načine njihovog povezivanja s pedagoško-znanstvenim istraživanjima ili širim društvenim kontekstom. Ova je tema otvorila mogućnost raznolikog propitivanja uloge umjetničkih (od povijesnih, preko likovnih, glazbenih, plesnih do fotografskih, muzejskih) sadržaja u okvirima učiteljskih studijskih programa, njihove uloge u afirmaciji učiteljske struke te uloge učitelja u stjecanju i razvijanju umjetničko-kreativnih potencijala učenika, o čemu su posvjedočila raznolika iskustva velikog broja izlagača. Svoja su izlaganja u ovim sesijama izložili: Antonia Došen, *Mjesta učenja između tradicije i suvremenosti - smjernice za izgradnju suvremenih škola u 19. i 20. stoljeću i njihov utjecaj na pedagoški rad na primjeru dviju obrazovnih ustanova u Gospiću*, Lara Badurina, *Nove platforme za učenje*, Zlata Tomljenović, *Konstruktivizam u nastavi likovne kulture*, Matjaž Duh i Špela Kresnik, *Praćenje likovno-oblikovnih strategija učenika osnovne škole*, Ana Vivoda, *Taktilna slikovnica na učiteljskom studiju*, Tomaž Bratina, *Učitelji, interaktivne table i nastavni materijali*, Anita Rončević i Lana Gotvald, *Učitelj - između tradicije i suvremenosti u identifikaciji likovno darovitih učenika*, Tamara Jurkić Sviben, *Hrvatski identitet, kultura i glazbena baština u obrazovanju učitelja primarnog obrazovanja*

Sveučilišta u Zagrebu, Ines Cvitković-Kalanjoš, *Folklor u osnovnim školama Ličko-senjske županije*, Nina Licul i Letricija Linardić, *Stavovi učitelja likovne kulture i umjetnosti o potrebnim kompetencijama i programima umjetničkog obrazovanja za rad u nastavi*, Marijan Richter i Marija Romac, „Cool“ studij za odgoj i (samo) obrazovanje, Ivica Kiš, *Principi projekcije (kamera opskura – baština svijeta u suvremenosti)*, Doroti Brajnov Botić i Magdalena Kudelik, *Tradicionalni i suvremeni pristup u nastavi likovne umjetnosti na primjeru nastavne jedinice Slikarstvo i kiparstvo baroka u 3. razredu gimnazije* te Iva Novak i Marta Kuliš Aralica, *Učenici na dvodnevnom boravku u Muzeju*.

Najviše je radova izloženo u sesijama o humanističkim motrištima učiteljskog poziva na kojima se raspravljalo o povijesnim, filološkim, kulturološkim, teološkim temama učiteljskog poziva. Istaknuta je uloga učitelja kao pokretača kulturnog života u društvu, izdvojeni su učitelji koji su se bavili književnošću, sakupljanjem kulturne, etnografske baštine, osnivanjem škola, udruga i sl. S druge su strane neka izlaganja bavila propitivanjem uloge učenika, učiteljskog studijskog programa u povijesnom slijedu, iznesena su metodička promišljanja učiteljskog poziva, od tradicionalnih do suvremenih pristupa u poučavanju. Svoja su filološko-povijesno-metodička izlaganja u humanističkoj sesiji predstavili: Diana Stolac, *Učitelj – od 17. stoljeća do Hrvatskoga kvalifikacijskog okvira (HKO-a)*, Vesna Grahovac-Pražić, *Prvi udžbenik metodike hrvatskog jezika*, Vlatka Dugački i Sead Nazibegović, *Počeci bosanske metodičke škole i prakse u razrednoj nastavi pismenoga izražavanja na primjeru Školskoga vjesnika i njegovih suradnika Ivana Klarića i Edhema Mulabdića*, Martina Kolar Billege i Vesna Budinski, *Važnost primjene suvremenih znanstvenih spoznaja u metodičkoj artikulaciji sata Hrvatskoga jezika*, Marinko Lazzarich, *Izazovi učiteljske profesije: stavovi studenata učiteljskoga fakulteta o statusu učitelja u društvu i o vlastitom aktivizmu u sklopu budućeg zanimanja*, Jelena Rogina i Tamara Gazdić-Alerić, *Problem jezičnog oblikovanja matematičkih zadataka u razrednoj nastavi*, Maja Opašić i Anamarija Fištrović, *Čitateljski klubovi kao izvannastavna i izvanškolska aktivnost – izazov za učitelje*, Jasminka Brala-Mudrovčić i Kristina Komin, *Usmena književnost u udžbenicima za Hrvatski jezik u razrednoj nastavi*. O teološkim razmatranjima učiteljskog poziva bilo je riječi u izlaganju Klare Čavar i Vikice Vujica, *Identitet učitelja u katoličkim školama*. Povijesno-jezičnim pitanjima, jezičnim kompetencijama, poučavanjem materinskog i engleskog jezika na svim obrazovnim razinama bavila su se izlaganja Slavice Vrsaljko, *Položaj hrvatskih pravopisa nakon Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskoga književnog jezika*, Katice Balenović i Marije Romac,

Kolokacijska kompetencija učenika engleskoga kao stranoga jezika u osnovnoj školi, Anne Martinović i Emanuele Mijatović, *Korištenje materinjeg jezika u poučavanju engleskog jezika* te Slađane Čuljat, *Motivacija studenata ekonomike poduzetništva na Veleučilištu Nikola Tesla za učenjem jezika struke*. O književno-teorijskim i književno-povijesnim pitanjima bilo je riječi u izlaganjima Ivane Odža, *Jure Turić – pedagog i dječji pisac*, Lidije Dujić, *Pedagoški praxitron Jagode Truhelke*, Katarine Ivon, *Odgojni epistolar Jagode Truhelke U carstvu duše – listovi svojoj učenici*, Draženka Tomića, *Bioetičke i filozofsko-odgojne teme u Manje Kovačević (1929. - 2011.)*, Anje Matešić, *Grga Rupčić – učitelj i pjesnik Like* te Sanje Vrcić-Mataija, *Književne teme gospićkih učitelja*. Povijesni pogledi na učiteljski poziv predstavljeni su u izlaganjima Filipa Brčića, *Položaj učitelja u Hrvatskoj – primjer druge polovice 19. stoljeća*, Ivana Brlića, *Ante Cividini u Gospiću: važnost u obrazovanju i kulturni dosezi*, Ivce Mataije, *Uloga učitelja i učiteljske škole u društvenom životu Gospića (1919. – 1965.)* i Ljubice Ilievске Radošević, *Zapisi novljanske školske spomenice*, a etnografski pogled na učiteljski poziv donijelo je izlaganje Martine Krivić Lekić i Danijele Birt Katić, *Učiteljica Stana Štrk – sakupljačica kulturne baštine sela Raven*.

U sesijama o kompetentnosti suvremenog učitelja/nastavnika/odgajatelja raspravljalo se kao o jednoj od determinanti usmjerenosti i spremnosti za cjeloživotno učenje. Pozornost je stavljena na promišljanje obrazovnog modela temeljenog na kompetencijama učitelja i nastavnika kao glavnih nositelja obrazovnih promjena. Problematiziranje kompetentnosti učitelja i nastavnika otvorilo je pitanje nastavnih metoda i modela učenja u suvremenom društvu u kojemu učitelji trebaju biti sposobni pripremiti učenike za samostalno cjeloživotno učenje. U tom su smislu neka od izlaganja propitivala mogućnosti nastavnih metoda i modela, odnosa učitelja-učenika, a iznesena su i neka učiteljska iskustva iz prakse vezana uz učiteljev angažman u projektnim zadacima. Izloženi su sljedeći radovi: Anela Nikčević-Milković i Denis Jurković, *Samoprocjene kompetencija učitelja s obzirom na neke sociodemografske osobine*, Nevenka Tatković i Dea Lazić, *Stavovi profesora o humoru u visokoškolskoj nastavi*, Sanja Tatalović Vorkapić, Patricia Momić i Mirna Marić, *Kreativnost, otpornost i ličnost kao važne odrednice suvremenog odgajatelja*, Ana Kalajžić, Slavica Šimić Šašić i Anela Nikčević-Milković, *Učiteljske procjene kompetencija i spremnost za nove pristupe u obrazovanju*, Monika Mithans, Milena Ivanuš Grmek, *Nastavna motivacija učenika – posljedica govorne participacije učenika?*, Braco Tomljenović i Ivana Tomljenović, *Razlike između učenika i učenica drugog razreda razredne nastave u motoričkim sposobnostima*, Martina Vujnović, *Projektno učenje u školskoj knjižnici – spoj tehnologije i obrazovanja na primjeru radionica o glagoljici*, Anela

Nikčević-Milković, Sanja Puškarić-Delač i Tamara Lujčić, *Suvremeni učitelj – kreator EU i nacionalnih projekata*. O pitanjima sadržaja studijskog učiteljskog programa s obzirom na stjecanje kompetencija za rad s učenicima s posebnim potrebama bavila su se izlaganja Smiljane Zrilić i Diane Nenadić Bilan, *Studijski programi kao temelj stjecanja kompetencija za rad s učenicima s posebnim potrebama* te Vlatke Družinec, Nataše Vlah i Matee Vručine, *Samoprocijenjena učinkovitost učitelja u radu s učenicima s teškoćama u ponašanju*.

Istraživanja prirodoslovnih tema u kontekstu učiteljskog poziva razmatrana su kroz globalne promjene propitujući niz posljedica klimatskih promjena koje su se odrazile na društvo, promjene u ekosustavima kao i u procesima urbanizacije i globalizacije reflektirajući se na svakodnevni život, a time i na obrazovni sustav. U tom smislu, radovi izloženi u sesiji *Poučavanje prirodoslovlja u kontekstu globalnih promjena* donijeli su rezultate zanimljivih istraživanja te propitivanja razumijevanja globalnih promjena koje su uvjetovale prilagođavanje sadržaja i metoda rada unutar školskog sustava. Otvorena je mogućnost kreativnog promišljanja uloge prirodoslovnih sadržaja u okvirima učiteljskih studijskih programa, njihove uloge u afirmaciji učiteljske struke te uloge učitelja u stjecanju i razvijanju prirodoslovno-istraživačkih potencijala učenika. Svoje su radove izložili: Damir Mikoč, *O geometriji i zornosti u nastavi matematike* i *O pravcu i što bi taj pojam značio u zakrivljenim svjetovima*, Biljana Vranković, Ružica Vuk i Ira Tretinjak, *Kompetencije nastavnika Geografije – između tradicije i suvremenosti*, Marica Mamut i Dinko Marin, *Zastupljenost sadržaja održivog razvoja i zaštite okoliša u nastavi Geografije u osnovnoškolskom programu*, Jadranka Brkić-Vejmelka i Nensi Segarić, *Aktivnosti učitelja za razumijevanje globalnih promjena*, Krešimir Žganec, *Izvanučionička i praktična nastava prirode i društva kao put prema boljem razumijevanju i zaštiti slatkovodnih ekosustava* te Ružica Jemeršić i Božica Mandić, *I ti dodaj zrno svoje*.

Prvi dan skupa završio je svečanim koncertom studentskog pjevačkog zborara Degenija pod vodstvom zborovođe, profesora Tvrtka Sarića te solistica Ivane Rukavine, bivše studentice Odjela za nastavničke studije i Ane Zadro, studentice Odjela.

Drugi dan manji broj sudionika skupa obišao je Pećinski park Grabovača u Perušiću.